

Laura, Eeva ja Paavo matkustivat Brasiliaan ensimmäisen kerran heinäkuussa 1929.

Kahden maailman välissä

MAANVILJELIJÄ TOIVO SUNI JA OPETTAJATAR LAURA FORSSTRÖM VIHITTIIN JÄÄSKEN AHVOLASSA ELOKUUSSA 1919. PERHE MUUTTI TOIVON UTOPISTISEN UNELMAN PERÄSSÄ BRASILIAN PENEDOOON JA AJAUTUI ELÄMÄÄN KAHDEN MAAILMAN VÄLISSÄ.

TEKSTIT **ELSA VÄHÄNEN** JA **LEENA JOUTSEN**
KUVAT **LEENA JOUTSENEN ALBUMI**

Vuosi 1918 repi kansakunnan kahtia ja piirtyi myös Ahvolan historiaan synkkänä lukuna. Sota Jääsken alueella leimautti täyteen voimaansa 11. helmikuuta, kun punaiset tekivät ensimmäisen hyökkäyksen valkoisen vartion puolustamaan Ahvolan kylään, joka sijaitsi strategisesti tärkeän Viipurin–Enson–Imatran-tien varrella.

Suninmäen taistelusta alkoi Suomen Verduniksi kuvattu asemasota, jossa joukot tulittivat toisiaan viikkojen ajan lähes yötä päivää estääkseen vastapuolen rynnäkön.

Sunin perheen kotitalosta tuli valkoisten puolustuksen komento-keskus ja haavoittuneiden joukkosidontapaikka. **Antti** (s. 1871) ja **Eeva**

(s. 1875) **Suni** osallistuivat päämajan isäntäparina joukkojen huoltoon. Perheen esikoinen **Toivo Suni** (s. 1895) toimi kuularuiskun päällikkönä. Hänen veljensä **Iivari** (s. 1897) ja **Eino** (s. 1900) osallistuivat taisteluun kuularuiskumiehinä, sisaret **Sylvi** (s. 1899) ja **Laina** (s. 1902) muonittajina, jotka tekivät ruokaa ja ryömisivät taisteluhaudoissa viemään evästä taistelijoille ”ketjuun”.

Taistelut jatkuivat kiivaina maaliskuun lopulle asti ja yksittäisinä vielä huhtikuussa. Ahvolan kylässä poltettiin tai moukaroitiin ammuksilla sodan viikkoina lähemmäs 30 taloa ja torppaa. Myös Sunien koti vaurioitui niin, että talo oli sodan jälkeen rakennettava uudelleen. ”Vuoksen valkoisen rintaman lukko” kuitenkin piti loppuun asti.

Sunin alkuperäinen talo ennen vuotta 1918.

Toivo Suni ja Laura Forsström kihlautuivat vuosi sodan jälkeen maaliskuussa 1919.

Toivo Suni banaaniviljelmällään Penedossa vuonna 1936.

RAKKAUTTA SODAN VARJOSSA

Toivo selviytyi taisteluista ehjin nahoin mutta kokemastaan traumatisoituneena. Sodan arvaamattomuus toi hänen elämäänsä myös hyvää. Tamikuussa 1918 Antti Suni oli hakenut perheen taloon turvaan ylioppilasneiti **Laura Forsströmin** (s. 1897), joka toimi opettajana rintaman keskelle joutuneessa Ahvolan kansakoulussa. Nuoret alkoivat seurustella, ja kun Laura syksyllä 1918 lähti opettajaksi Viipuriin, side oli jo vahva.

Toivo ja Laura kihlautuivat maaliskuussa 1919 ja viettivät häitään saman vuoden elokuussa. Nuoripari asui ensimmäisen aviovuotensa Toivon vanhempien luona, mutta rakensi sitten Ahvolaan oman talon, Niittylän. Toivo piti tilaa ja ylioppilas Laura jatkoi sijaisopettajana kylän koulussa.

Perheen esikoinen **Paavo** syntyi 15.

helmikuuta 1922, ja Laura palasi opettajantyöhönsä jo maaliskuussa. Uusi tauko työhön tuli, kun kuopus **Eeva** tuli maailmaan 26. toukokuuta 1923.

Syksyllä 1923 kahden pienen lapsen äiti teki rohkean ratkaisun ja lähti opiskelemaan Kajaanin seminaariin saadakseen virallisen ammattipätevyyden. Paavo jäi isänäitinsä ja Eeva äidinäitinsä hoiviin. Keväällä 1924 Lauralla oli tutkinto taskussa, ja hän sai ensimmäisen vakinaisen opettajantyönsä.

Laura viihtyi kansankynttilänä hyvin. Toivo sen sijaan oli rauhaton, sillä sota oli jättänyt häneen syvät henkiset arvet. Niitä lääkitäkseen hän alkoi kyläillä idealistisen puutarhurin **Toivo Uuskallion** luona Antreassa. Nuori Suni innostui Uuskallion vegetarismiaatteesta ja ajatuksesta muuttaa johonkin lämpimään maahan perus-

Laura, Eeva ja Paavo Sunin tukikohtana oli pitkään Karjalankannas ja henkisenä kotina mummola Ahvolassa.

tamaan "uutta paratiisia".

Hanke vaati rahaa, jota Toivo Suni lähti syksyllä 1926 tienamaan Kanadan Ontarioon asti. Laura jäi hoitamaan lapsia, maatilaa ja opettajan pestiään Antrean Hannilassa, jonne nelisen kilometriä Ahvolasta.

Metsätöitä Kanadassa paikinut Toivo palasi seuraavana syksynä, mutta vain myymään – vaimonsa tyrmistykseksi – talonsa. Näin hän sai matkarahat Brasiliaan, josta Uuskallio oli hankkimassa maata projektia varten.

Käytännöllinen Laura ei paratiisiin kaivannut vaan etsi patkätöyden Terijoelta ja muutti sinne. Lukuvuodeksi 1928–1929 hän löysi uuden opettajanpaikan ja -asunnon Antrean Patalahdelta.

Lopulta ikävä kävi ylivoimaiseksi, ja myös äiti ja lapset pakkasivat laukunsa Atlantin ylitystä varten. Tästä

käynnistyi perheen toistakymmentä vuotta kestänyt matkustelu kahden mantereen välillä.

PENEDON KARU ARKI

Vuonna 1929 Brasiliaan matkasi yhteensä 139 suomalaista. Liki kaikkien määränpää oli uusi utopia-siirtokunta Penedo. Laura lapsineen saapui Rio de Janeiroon 9. heinäkuuta.

Toivo Uuskallion ostama entinen karjatila sijaitsi reilun 150 kilometrin päässä Riosta. Siellä ei ollut juuri mitään, joten alkuvuodet kuluivat teiden ja asumusten rakentamiseen.

Miesten uurastaessa huonokuntoisilla pelloilla naiset vastasivat kotitaloustöistä. Laura työskenteli opettajana siirtokunnan pienessä koulussa. Elämä oli ankaraa, ja iso osa väestä lähti ajan mittaan pois.

"Luonnonmukaisuuden" nimeen vannoneessa utopiassa lääkkeet kuluivat kiellettyjen aineiden listalle. Kun

Toivo Suni ja Penedon fazienda

Eeva sairastui pahaan hinkuyskään, Laura sai tarpeekseen ja vei pesu-eensa marraskuussa 1929 takaisin Suomeen ja hankki uuden opettajan-paikan, tällä kertaa Taipalsaarelta.

Myös Toivo oli päättänyt lähteä perheensä mukana Suomeen. Onnea ei kuitenkaan kestänyt pitkään, sillä jo huhtikuussa 1930 hän palasi Penedoon. Laura etsi seuraavaksi lukuvuodeksi työn ja kodin Lappeen Puralasta.

Seuraavat vuodet Toivo pysytteli pääosin Brasiliassa ja houkutteli sinne myös Lauran ja lapset muutaman kuukauden mittaisille oleskeluille. Sodan kauhut nähnyt mies uskoi, ettei Suomi ole hyvä eikä turvallinen paikka elää.

Laura oli eri mieltä ja vastusti perheen pysyvää siirtolaisuutta ankarasti. Hän elätti lapsensa opettajana ja kannusti myös heitä opiskelemaan.

VIIMEINEN LÄHTÖ

Vuonna 1936 Laura ja lapset palasivat jälleen kerran Suomeen, ja teinikäisiksi varttuneet Paavo ja Eeva pääsivät oppikouluun Lappeenrantaan.

Kun maailmansota syttyi 1. syyskuuta 1939, koulunkäynnistä nauttinut Eeva oli aluksi salaa tyytyväinen. Nyt ei tarvitsisi pelätä Penedon-pyrähdyksiä, sillä sota esti matkailun.

Marraskuun viimeisenä puhjennut talvisota jäsinytti kaikkien suomalaisten elämää. Vasta 17-vuotias Paavo ilmoittautui vapaaehtoisena rintamalle, selvisi hengissä takaisin ja aloitti syksyllä 1940 abiturienttivuotensa.

Puralan opettajanasunto oli sodan takia täytynyt perheen sukulaisista, jotka olivat lähteneet evakkoon Kannakselta. Elämä oli muutenkin epävarmaa. Huhtikuussa 1941 Laura teki vastahakoisesti päätöksen lopullisesta muutosta Brasiliaan, jonne Toivo halusi koko perheen pysyvästi turvaan.

Paavo ei kuitenkaan enää saanut lupaa maasta poistumiseen vaan sen sijaan kutsun asepalvelukseen. Lauran ja Eevan olisi lähdettävä matkaan kaksin, ja Paavon oli määrä seurata perässä heti kun se tulisi mahdolliseksi.

Maanosan ainoat vapaat satamat

olivat Portugalin Lissabonissa ja Suomen Petsamossa. Äiti ja tytär pääsivät lähtemään Petsamosta viimeisellä laivalla. He olivat rahtialuksen ainoat matkustajat.

Tavallisesti matka Brasiliaan kesti kolme, neljä viikkoa, mutta nyt siihen kului kuusi viikkoa. Selluloosaa kuljetanut Anja-laiva mutkitteli miinakenttien läpi Yhdysvaltain Norfolkiin ja sieltä rannikkoa alas Rio de Janeiroon. Laivan kylkiin ja kansille oli maalattu valtavat Suomen liput. Perille tultiin Eevan 18. syntymäpäivänä toukokuussa 1941.

Toivo Suni toivotti helpottuneena vaimonsa ja tyttärensä tervetulleiksi. Sitten jäätiin odottamaan uutisia Paavosta.

Niiden tulo oli järkytys. Vastikään ylioppilaaksi lakitettu Paavo oli kaatunut jatkosodan rintamalla 13. heinäkuuta 1941.

Sunin perhe jäi Brasiliaan. Syvä murhe ei yhdistänyt Toivoa ja Lauraa vaan alkoi murentaa ennestäänkin hataraa avioliittoa.

TIET ERKANEVAT

Laura ei yrityksistään huolimatta koskaan sopeutunut elämäänsä Brasiliassa. Hän jatkoi matkojaan kahden maanosan välillä sotien jälkeen, erosi Toivosta ja muutti lopullisesti Suomeen vuonna 1964. Vuonna 1966 hän solmi uuden, hyvin onnellisen avioliiton nuoruudentuttavansa, leskeksi jääneen maanviljelijän **Juho Kurjen** (1890–1984) kanssa.

Laura vieraili vielä monta kertaa Eeva-tyttärensä (myöhemmin Eva Hil-

dén) ja tämän lasten **Helena Hildénin** ja **Marcus Hildénin** luona Penedossa ennen kuolemaansa 101-vuotiaana vuonna 1998.

Eva Hildén päätti jäädä Brasiliaan, jotta hänen omat lapsensa eivät joutuisi elämään juurettomina. Eva vieraili useita kertoja Suomessa ja kuoli Penedossa vuonna 1997. Helsingin Sanomissa julkaistussa muistokirjoituksessa häntä kuvaillaan Brasilian epäviralliseksi Suomi-lähettilääksi. Helena-tytär jatkaa edelleen äitinsä perustaman Suomi-museon pitämistä Penedossa.

Toivo ei enää käynyt Suomessa vaan jatkoi Brasiliassa elämäänsä ja omistautui kuvataiteilijan työlleen. Hän avioitui uudelleen ja sai toisen vaimonsa **Helka Vartiaisen** kanssa **Maarit**-tyttären. Toivo kuoli vuonna 1963.

Helena ja Marcus ovat lapsettomia, mutta Maaritin poika **Breno Suni** lapsineen vie Sunin suvun perintöä Penedossa eteenpäin.

Kirjailija **Pirjo Tuominen** julkaisi vuonna 1986 Sunin perheen vaiheista kertovan teoksen Jälkeemme kukkiva maa, joka pohjautui Lauran ja Eevan muistelmiin ja haastatteluihin.

Leena Joutsen on Eino Sunin lapsenlapsi ja Elsa Vähänen lapsenlapsenlapsi. Elsa on tutkinut Penedon siirtokuntaa ja Sunin perhettä historian pro gradu -työssään, joka ilmestyi Tampereen yliopiston kokoelmissa vuonna 2015.